

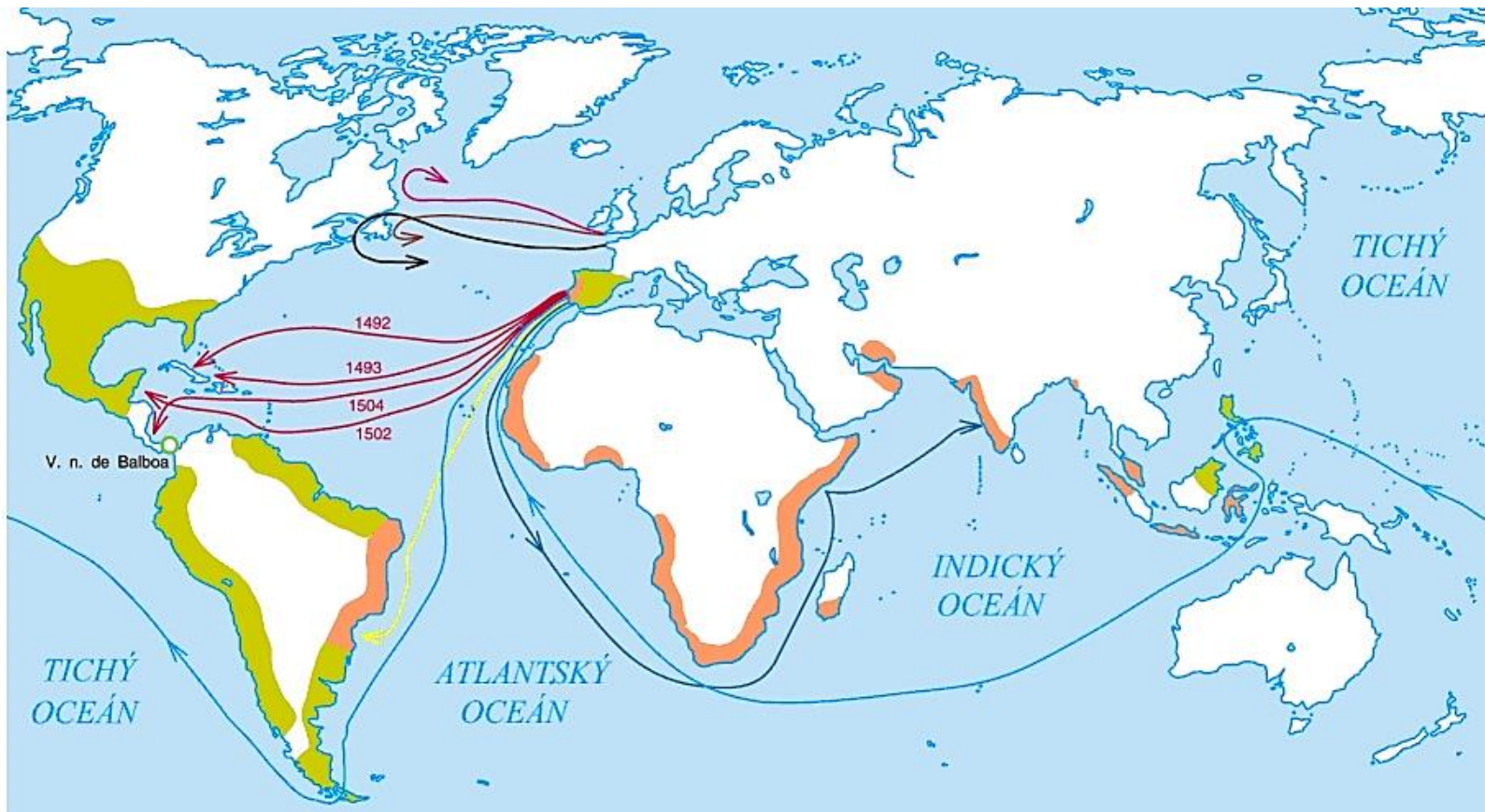
Ekonomika III. ročník

015_Světové trhy a mezinárodní obchod

Světové trhy a mezinárodní obchod

- **Ekonomické vztahy a zákonitosti neznají hranice.**
- Odedávna se **kapitál přesouval tam, odkud plynula naděje na zisk** (*např. velké státní výdaje na financování zámořských objevů jako motor ekonomického rozvoje západní Evropy*).
- Rovněž **lidé se stěhovali za prací a výdělkem mezi zeměmi i kontinenty** (*např. mezi léty 1850 – 1914 odešlo z českých zemí cca 350 000 lidí do USA*).
- Stejně tak bylo odedávna **na přistěhovalectví a přísun cizího kapitálu pohlíženo jako na riziko** (ekonomické i politické) – proto státy měly od počátku svého vzniku **tendence k protekcionismu** (ochraně svého vnitřního trhu).

- Španělsko a jeho kolonie
- Portugalsko a jeho kolonie
- K. Kolumbus
- G. Caboto
- S. Caboto
- J. Cartier
- P. Cabral
- V. de Gama
- F. Magalhães
- V. N. de Balboa

- Škodlivost protekcionismu pro mezinárodní obchod vyústila v roce **1947** v založení **GATT** (všeobecná dohoda na clech a obchodu) – Československo bylo jedním ze zakládajících členů.
- Od roku **1995** byl **GATT** nahrazen **WTO** (World Trade Organization) tedy Světovou obchodní organizací.
- **WTO určuje pravidla mezinárodního obchodu** prostřednictvím dohody mezi členskými státy a **řeší mezinárodní obchodní spory – potlačování protekcionismu.**

Sídlo WTO na břehu Ženevského jezera ve Švýcarsku.

Absolutní a komparativní výhody v mezinárodním obchodě

- **Některá zboží lze produkovat jen v některých zemích** (např. banány v tropických zemích, diamanty v JAR) – tyto země mají **monopol přírodních a klimatických podmínek**.
- **V některých zemích lze vyrábět za nižší náklady a tím nabízet na trzích za nižší ceny** (např. levná pracovní síla Čína, rozvojové země nebo vlastnictví moderních technologií či vysoký stupeň automatizace Japonsko, USA) – **tyto země realizují absolutní výhodu z mezinárodního obchodu**.

- V mezinárodním obchodu jsou důležité také **komparativní výhody** (poměrné, srovnávací výhody) = když se stát **soustředí na výrobu zboží s velkou absolutní výhodou** a to potom vyváží, **může naopak jiné zboží**, kde tak velkou absolutní výhodou nemá, **dovážet**.
- Je to **pro stát výhodné**, protože pokud by se všechno vyrábělo v rámci tohoto státu, **nebyla by možnost specializovat** se na určité zboží, to stále vylepšovat a být na světových trzích **konkurenceschopnou zemí**.
- Komparativní výhody jsou důležité nejen ekonomicky, ale i **politicky** = státy **dříve běžně bránily dovozu zboží** a **přitom proklamovaly podporu exportu!**

- **Export a import státu musí být dlouhodobě vyrovnaný** (krátkodobě jsou možné výkyvy).
- **Stát, který více dováží než vyváží, žije na dluh.**
- *Službami nelze vytvořit přidanou hodnotu výrobku – např. hospodářství USA se soustředilo na rozvoj služeb – nastala krize (protože se dlouhodobě na dluh dovážely výrobky) - krize se pak rozšířila do celého světa ...*
- **Stát s převahou exportu bohatne** např. Japonsko, ale i ČR.

	Exports			Imports			Trade balance		
	2001	2006	2011	2001	2006	2011	2001	2006	2011
EU-27 (1)	885	1 162	1 554	979	1 364	1 714	-94	-202	-159.6
Norway	65	97	124	36	51	70	29	46	54
Switzerland (2)	92	118	169	94	113	150	-2	5	19
Brazil (3)	65	110	149	62	73	136	3	37	13
Canada	291	309	324	247	279	324	44	30	0
China (4)	297	772	1 364	272	630	1 252	25	141	111
India (3)	49	97	166	57	142	203	-8	-45	-36
Japan (3)	450	515	581	390	461	522	60	54	58
Mexico	177	199	251	188	204	252	-11	-5	-1
Russia	112	240	343	47	110	205	65	130	139
Singapore	136	216	294	130	190	263	6	26	31
South Korea (3)	168	259	352	158	246	321	10	13	31
United States	816	826	1 063	1 318	1 528	1 625	-501	-702	-562

Zahraníční obchod se zbožím od roku 1993

	Vývoz (mil.Kč)	Dovoz (mil.Kč)	Bilance (mil.Kč)
1993	421 601	426 084	-4 483
1994	458 842	498 377	-39 534
1995	566 171	665 740	-99 570
1996	601 680	754 670	-152 990
1997	709 261	859 711	-150 450
1998	834 227	914 466	-80 239
1999	908 756	973 169	-64 413
2000	1 121 099	1 241 924	-120 825
2001	1 268 149	1 385 564	-117 415
2002	1 254 860	1 325 671	-70 811
2003	1 370 930	1 440 723	-69 793
2004	1 722 657	1 749 095	-26 438
2005	1 868 586	1 829 962	38 624
2006	2 144 573	2 104 812	39 761
2007	2 479 234	2 391 319	87 915
2008	2 473 736	2 406 489	39 975
2009	2 138 623	1 989 036	149 587
2010	2 532 797	2 411 556	121 241
2011	2 878 691	2 687 563	191 128
2012	3 072 598	2 766 888	305 710
2013	3 157 146 ²	2 806 342 ²	350 803 ²

- **Vývozními výrobky ČR jsou:** auta, strojírenské výrobky a komplexy, pivo, broušené sklo, porcelán, zbraně, střelivo, vojenská technika ...
- **Výrobky dováženými do ČR jsou:** ropa, plyn, sůl, ...

Úspěšné české vývozní artikly – Plzeňský Prazdroj a Becherovka.

Tramvaj Škoda 15 T vyrábí podnik Škoda Transportation z Plzně – jezdí v lotyšském hlavním městě Rize, tramvaje za 5 000 000 000 Kč objednala Čína ...

Pasivní radiolokátory Věra (výrobek pardubické společnosti ERA) používá např armáda USA (v ČR 53. pluk průzkumu a elektronického boje Armády ČR).

Samopal CZ Scorpion EVO3A1 (Česká zbrojovka Uherský Brod) používají vojáci a policisté ve dvaceti zemích.

CZ 805 BREN - česká útočná puška měnitelné ráže (Česká zbrojovka Uherský Brod) – hodnotu 760 ran za minutu jsou schopny v současnosti překonat pouze dvě jiné zbraně – předpokládá se rovněž export.

Nejvýznamnější mezinárodní finanční organizace a uskupení

Mezinárodní měnový fond (MMF)

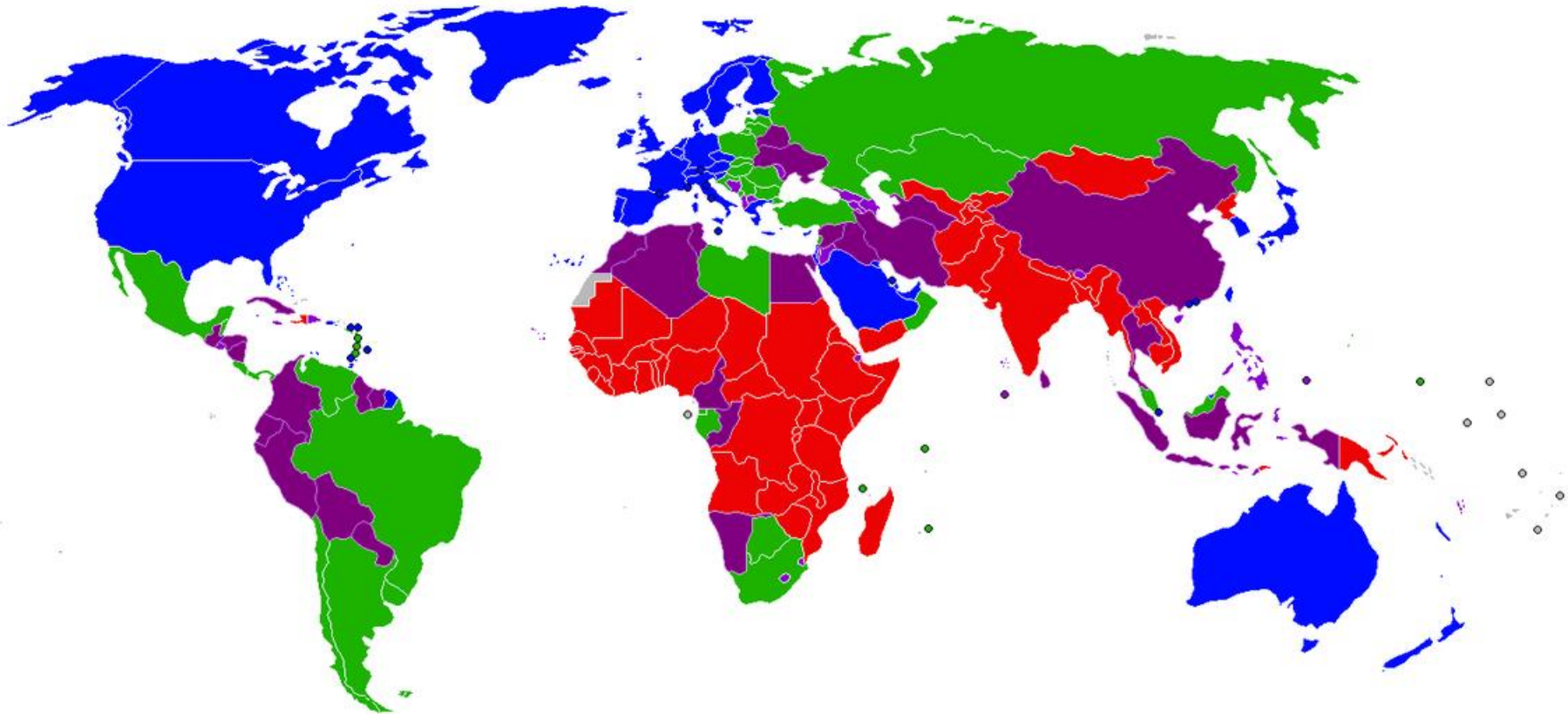
- Založen v roce **1944** - v současnosti 188 členských zemích.
- Věnuje se **prevenci a sledování vývoje národních ekonomik.**
- **Radí státům, které se odchyľují od vyváženého měnového stavu a směřují k měnové krizi.**
- **Pomocí půjček podporuje státy, jež zažívají hospodářské potíže.**
- Hlavní rozhodnutí vyžadují **85% většinu** = po celou historii MMF tak **nelze rozhodnout bez souhlasu USA.**
- MMF získává peníze od členských zemí.
- **Čím větší jsou příspěvky jednotlivých zemí, tím více si v době nouze mohou půjčovat.**

- ***Kritika MMF se mimo jiné často zaměřuje na nedostatek transparentnosti. Sekretariát MMF ve Washingtonu pracuje neveřejně, přičemž v podstatě koncipuje ekonomickou politiku 80ti států světa bez jejich přítomnosti a bez vědomí světové veřejnosti. MMF sice v poslední době podnikl několik opatření ke zprůhlednění své politiky, ovšem bez většího efektu. Nedávno např. přijal stanovisko doporučující vládám jednotlivých členských zemí zveřejňovat smlouvy o půjčkách. Většina vlád se ale tímto doporučením neřídí a pokud ano, tak bývají zveřejňovány jen méně podstatné informace. Většinou zde chybí např. podmínky splácení dluhů, politická opatření spojená s půjčkou a popis nařízených strukturálních úprav. Dokumenty o půjčkách bývají - pokud vůbec - zveřejňovány jen ve své definitivní podobě, občané jednotlivých států tedy vůbec nemají možnost do jednání mezi dotyčnou vládou a MMF zasahovat.***

Světová banka (SB)

- **Světová banka** je označení pro **sdružení dvou organizací OSN**, které **zajišťují finanční a technickou pomoc rozvíjejícím se zemím s cílem snížit chudobu a zlepšit životní podmínky na celém světě***.
- Tvoří ji **Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj**, která pomáhá středně bohatým a chudým (ale solventním) zemím v ekonomickém růstu, a **Mezinárodní asociace pro rozvoj**, která se snaží zabezpečit dostupnost finančních prostředků pro nejchudší země světa, obvykle formou grantů, bezúročných či nízkouročných půjček.
- **SB úzce spolupracuje s MMF.**

Země rozdělené Světovou bankou podle příjmových kategorií z roku 2006:

- modrá** - vysoký příjem,
- zelená** - středně vysoký příjem,
- fialová** - středně nízký příjem,
- červená** - nízký příjem.

- **17. dubna 2005** přesunula SB ČR ze skupiny rozvojových zemí do skupiny světových ekonomik (rozvinutých zemí).
- Vyřazení ze skupiny rozvojových zemí znamená, že ČR nepotřebuje finanční podporu a pomoc a ztrácí tím nároky na úvěry (jež se ale stejně už delší dobu nečerpaly).
- Podíl ČR na hlasovacích právech ve SB **0,41%**.

- Kritika SB směřuje zejména k financování projektů, které vedly k:
  - rozsáhlému poškození ŽP,
  - přesídlování obyvatelstva,
  - podpoře totalitních režimů – více [Wikipedie](#)

Sídlo MMF ve Washingtonu.

Sídlo SB ve Washingtonu.

- Čína usiluje o vznik nové globální finanční instituce, která by přímo konkurovala Světové obchodní bance nebo Mezinárodnímu měnovému fondu - informoval o tom 24. 6. 2014 [server listu Financial Times](#).
- Představitelé pěti velkých a dynamicky rostoucích zemí skupiny BRICS, v níž jsou Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jihoafrická republika, podepsali na summitu šéfů států v brazilské Fortaleze [dohodu o vytvoření nové rozvojové banky a společného rezervního fondu](#).
- V obou případech by nové instituce měly disponovat částkou až 100 mld. USD.
- **Cíl je jasný – obejít se bez SB a MMF, tedy bez „Západu“.**

Otázky:

1. **Vysvětlete pojem protekcionismus.**
2. **Československo bylo v roce 1947 jedním ze zakládajících členů sdružení označovaného zkratkou GATT – jak se toto sdružení jmenovalo?**
3. **Co označuje zkratka WTO a čím se tato instituce zabývá?**
4. **Absolutní výhody v mezinárodním obchodě.**
5. **Komparativní výhody v mezinárodním obchodě.**
6. **Co víte o bilanci zahraničního obchodu ČR v posledních letech?**
7. **Vyjmenujte významné vývozní výrobky ČR.**
8. **Co víte o MMF?**
9. **Co víte o SB?**
10. **Jaký je v současnosti vztah SB a ČR?**

Zdroje:

- Švarcová, J. a kol. Ekonomie – stručný přehled, 2012/2013. Zlín, CEED 2011
- Holman R., Pospíchalová D., Úvod do ekonomie pro střední školy. Praha, C. H. Beck 2012
- <http://cnslouny.unas.cz/e-ga/g-p-cs-bony.htm>
- http://auto.idnes.cz/unikatni-prehled-kolik-stala-auta-pred-rokem-1989-fr2-/auto_ojetiny.aspx?c=A091117_170114_auto_ojetiny_fdv
- http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C4%9Bk_z%C3%A1mo%C5%99sk%C3%BDch_objev%C5%AF
- http://cesivamerice.sweb.cz/06_1_diplomka_1848_1914.htm
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/GATT>
- <http://www.asiantrendsmonitoring.com/tag/wto/>
- <http://wikimapia.org/6277/GATT-WTO>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization
- [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Main_players_for_external_trade,_2001,_2006_and_2011_\(EUR_1_000_million\).png&filetimestamp=20121008124207](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Main_players_for_external_trade,_2001,_2006_and_2011_(EUR_1_000_million).png&filetimestamp=20121008124207)
- http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=VZO1010CU&&kapitola_id=3
- <http://era.aero/products/vera-by-era/>
- <http://era.aero/solutions/military-security/passive-surveillance/>
- <http://www.bvv.cz/idet/idet-2013/vystavovatele-se-predstavuji/ceska-zbrojovka-as/>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/CZ_805_BREN
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Becherovka_Original_-_lahev.png
- http://ekonomika.idnes.cz/soud-zamitl-dovolani-csob-v-kauze-ceske-pivo-fm4-/ekonomika.aspx?c=A120110_104634_ekonomika_hro
- [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Headquarters_of_the_International_Monetary_Fund_\(Washington,_DC\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Headquarters_of_the_International_Monetary_Fund_(Washington,_DC).jpg)
- http://inpeg.ecn.cz/frames/mmf/co_je_mmf.html#4
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_m%C4%9Bnov%C3%BD_fond
- <http://www.staze.cz/the-world-bank-internship-2012/>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Sv%C4%Btov%C3%A1_bank
- <http://ideas.time.com/category/world/foreign-affairs/>